

La Veu del Diumenge

suplement gràfic de «La Veu de Catalunya»

Any 1

Barcelona, 20 maig 1934

Núm. 3

Aquest suplement no pot ésser venut separatament de «La Veu de Catalunya»

Preu conjunt, 20 cts.

RECORDS

SADURNI XIMENES

Quan morí, a París, S. Ximenes, «La Vanguardia» dedicà una notícia amable, una mica freda, al seu vell col·laborador. Cap altre diari del país no en digué res. Més tard, fa quatre dies, el senyor Cambó evocà, sense academismes, en una descripció plena de moviment, la figura d'aquest home fantàstic. Com que em sembla haver estat un dels últims amics de Ximenes i vaig rebre les seves llargues confidències, escric aquestes ratlles per tal de guardar la seva memòria. En aquestes planes, naturalment, tot ha d'ésser passat per aigua. Després, més endavant, es podrà fer una pintura viva d'aquest home feble, individualista, voleiadís i ferotge.

I

A la tardor de 192... la meua muller i jo ens instal·larem sense cap objecte concret a la ciutat d'Estocolm. Trobarem els últims — pocs — bons dies, que vaig dedicar a admirar la impertinència que implica haver fet, sota un sol que sembla un rovell d'ou i una llum de color de palla mollà, una ciutat amb les formes de l'arquitectura italiana. Això em portà un altre argument a favor de la gosadia, de l'atreuiment com a únic — potser — factor històric. Però el bon temps durà poc i caigueren les primeres neus. Vaig trobar en la secció de premsa del Ministeri d'Afers estrangers suec un refugi agradable. L'encarregat de secció, Davidson, un ex-periodista passat al servei diplomàtic suec, home que havia servit a Londres i a Moscou, i que tenia una llarga experiència de la vida, m'explicà moltes interioritats curioses. Llavors el rei Gustau havia anat a Madrid i hom negociava un viatge a Suècia d'Alfons XIII. Quan el rei Gustau — que llavors era gran orient de la Maçoneria continental, càrrec que avui ocupa Benesch — arribà a la capital d'Espanya es trobà literalment inundat de telegrames de les lògies espanyoles sol·licitant una visita. La Cort d'Espanya, sense oposar-se oficialment al que hauria estat notòriament un desig del rei de Suècia, feu mans i mànegues perquè aquest acostament no es produís. Davidson em contava aquestes trapaeries amb un detallisme extraordinari, cosa que em divertia. Davidson solia acabar les seves explicacions dient, passant-se un dit pel clatell:

— Es un país ben curiós, el vostre!

Per aquest cap de secció vaig conèixer l'arribada de S. Ximénez a Estocolm. Em demanà que em posés en relació amb ell. Es un home — em digué — que ve de Grècia i que va camí de Rússia. Vol donar ací, sembla, unes conferències sobre temes de l'antiguitat hel·lènica. Porta una secretària irlandesa. (Tot el que deia Davidson era un report de policia sobre Ximenes. El rei que era llavors d'Espanya havia d'arribar dintre de poques setmanes i les precaucions eren les naturals. No crec que hi hagués llavors inscrit al consolat nostre més espanyol que jo. La Legació — que no tenia res més a fer — estava intrigada amb l'arribada de Ximenes.)

Li vaig donar una cita a un cafè de Strandvägen i quan vaig entrar-hi vaig reconèixer-lo de seguida. Era la mateixa estampa que n'havia fet el periodista Domínguez Rodiño en una novella d'espies de la guerra, que passava a Berna l'any 16 o 17. Al cap de dos minuts d'haver-nos saludat ja em deia mal dels membres de l'Institut d'Estudis Catalans. El vaig deixar dir i el *crescendo* de penjaments arribà al frenètic. Vaig deduir per aquests detalls que Ximenes es considerava un gran erudit. Els erudits no es poden veure perquè es coneixen les trampes mútues. Vaig tenir una decepció, perquè aquesta part d'aquests insectes humans no m'ha interessat mai. Quan hagué deixat l'Institut a bocins, concentrà la seva atenció sobre l'Institut de França. Massa carnassa — vaig pensar — per una primera coneixença...

Quan sortírem del cafè, l'home se'm transformà. El carrer era ple de neu i feia un dia de novembre d'una cruessa còsmica. Quan, davant la porta, férem els compliments naturals i vaig veure que Ximenes enfilava el carrer sense abric, vaig quedar astorat. Anava vestit de mig temps, d'una roba de color gris clar, molt prima. En arribar a la cantonada, la primera ratxa d'aire gelat li féu sortir els colors a la cara. Vaig

Catalunya pintoresca i monumental

Montserrat. — La plaça del Monestir a primeries del segle XIX. Gravet publicat per Alexandre de Laborde en el seu «Voyage pittoresque et historique de l'Espagne», aparegut en 1806. Les construccions monacals anteriors a l'incendi de les guerres napoleòniques hi són ben reproduïdes. L'escena representada és l'hora en la qual uns peregrins pobres vinguts de tot arreu són alimentats per la caritat dels monjos

(Reproducció facilitada per l'Arxiu Històric de la Ciutat)

LA SETMANA POLITICA

La conferència donada pel senyor Cambó al Palau de la Música Catalana sobre la situació política ha estat, per molts conceptes, l'esdeveniment més important de la setmana. Encara que l'òrgan de l'Esquerra, «La Humanitat», hagi dit que tots els arguments de la conferència del líder de la Lliga es poden contestar amb «un senzill arronçament d'espatlles», el fet és que els punts de vista del senyor Cambó contra el perjudici d'alguns enfront d'un tribunal que per la seva sola existència és una garantia de les llibertats ciutadanes, ha causat tanta impressió com el recordatori del fet d'haver estat la mateixa Esquerra la que va invitar les Corts Constituents a declarar la incompatibilitat

comprendre que l'única manera de sortir momentàniament del pas era entrar a un altre cafè. No ho acceptà pas. Em digué, amb un aire altiu una mica rígid, que tenia la secretària treballant a la Biblioteca i que li havia de vigilar la feina. Amb un taxi el vaig deixar a la Biblioteca. Quedàrem que ens veuríem un altre dia. Quan el vaig veure travessar el jardí aguantant-se el barret amb totes dues mans, a punt de relliscar a cada pas sobre la neu, tota la cara de color morat, vaig agafar simpatia per aquell home. Em semblà irrisori, d'un grandiositat grotesca.

Hi havia dies que a les tres, quarts de quatre de la tarda, abans com aquell que diu d'acabar de dinar, ja era ben fosc. Ximenes estava content. Havia menjat un parell de grans plats d'arròs a la catalana fet amb els mitjans que teníem en aquell país. Haviem descobert, al monopoli d'Estat de begudes, una vinassa de Vilafranca que no hauríem canviat per res. Instal·lats davant d'una tassa de cafè negre — tassa de cafè que anàvem renovant fins a les set del vespre — Ximenes, amb el seu aire de musol parat, la vista morta darrera els vidres gruixuts de les ulleres, protocolari i rígid, amb una gesticulació escassíssima, una veu monòtona, que de vegades tornava incisiva, un lèxic directe i viperi, em contava episodis de la seva vida...

Josep PLA.

(Seguirà.)

de la Generalitat de Catalunya, en matèria de contractes de conreu. Alguna cosa deu haver-hi de positiu en la conferència del senyor Cambó, quan l'hem vista comentada per tota la premsa i provocar certes rectificacions i àdhuc apel·lacions a una treva política.

Ha estat inútil que el Govern de Catalunya cometès l'arbitrarietat de negar-se a autoritzar la radiodifusió del discurs del senyor Cambó. Precisament perquè estem acostumats a veure autoritzada la radiodifusió de tota mena de sofllames revolucionàries, la negativa del Govern de Catalunya refusant el permís de radiodifusió a un patriota que en aquests moments crítics i solemnes volia dirigir-se als catalans va donar un major interès de curiositat al discurs.

La conferència ha tingut també la virtut de crear una atmosfera de curiositat en el públic barceloní envers la qüestió de la Llei de Contractes de Conreu, sobre la qual una part de la premsa barcelonina de llengua castellana, i justament la premsa conservadora, havia fet un buit que només volem qualificar d'antiperiodístic. Davant el caos doctrinal de l'Esquerra i enfront de la demagògia esquerrana, la conferència del líder de la Lliga és una columna de llum, guiat segur en uns moments difícils de la nostra autonomia.

La maniobra de les esquerres espanyoles que tendia a decantar cap a l'esquerra el partit radical i a obtenir d'ell la declaració de no col·laborar amb la C. E. D. A., ha acabat amb un fracàs. Feia uns tres mesos que el senyor Martínez Barrio havia estat cominant per forces secretes a fer una política d'esquerra o a separar-se del partit radical, provocant en ell una escissió que fes impossible la constitució d'una majoria de centre-dreta. La maniobra preveia, en el cas més favorable, una virada de tot el partit radical cap a l'esquerra, la qual cosa hauria permès la dissolució de les Corts, o almenys una escissió en

el partit radical, prou important per a impossibilitar també qualsevol govern de centre-dreta. En tots els casos, la maniobra calculava que podria ésser donada una punyalada al Parlament i provocar la dissolució de les Corts. Tots aquests càlculs han fracassat perquè l'escissió del partit radical no dona al senyor Martínez Barrio prou diputats, i per consegüent no desfà la majoria parlamentària.

★ El Parlament francès ha reprès les seves tasques després del Congrés del partit radical. Els radicals, en el seu Congrés, han acceptat el punt de vista de M. Herriot, de continuar amb el Govern. Els radicals han tingut seny, s'han fet càrrec que les circumstàncies no són gaire propícies per a tombar governs sense incórrer en greus responsabilitats i possiblement sense afrontar les iras populars. I també se n'ha fet càrrec la Cambra que atorga al Govern Doumergue tants vots de confiança com li són sol·licitats.

★ S'ha reunit a Ginebra el Consell de la Lliga de les Nacions. Més interès que la reunió del Consell té el fet que, aprofitant aquesta avinentesa, els polítics que es troben a Ginebra han tingut una sèrie d'entrevistes destinades a evitar el fracàs definitiu de la Conferència del Desarmament. La Conferència del Desarmament ha de reunir-se el dia 29 d'aquest mes. Mentrestant, encara no ha estat possible d'arribar a un acord entre els francesos i els alemanys. Les divergències subsisteixen, i és molt possible que la Conferència del Desarmament, que fa dos anys que va treballant sense èxits notables, hagi d'ésser dissolta sense haver pogut fer l'obra que li havia estat encomanada. Fracassarà la Conferència? Els discursos de Sir John Simon i de Mr. Baldwin a la Cambra dels Comuns, sembla que tendeixin a preparar l'opinió davant l'eventualitat d'un fracàs. Si aquest desastre es produeix — ha dit Mr. Baldwin — no per això cal creure que som a la fi del món.

EL CAS DE PIDELASERRA

per Rafael Benet

Un llibre de Francesc Pujols (*) apatregut suara, comentant líricament la pintura essencialment lírica de Pidelaserra, va subratllar la importància de l'exposició que actualment hi ha oberta a les Galeries Syra, totalment ocupades per les darreres obres d'aquest gran pintor.

Pidelaserra és, abans que tot, una força, adés violenta, ara tendra, però sempre una força natural. El nostre pintor hauria nascut pintor desconegut per complet la història de la pintura: es pot dir que, essencialment, actua al marge de tota tradició, de tota cultura.

En formar-se, o almenys en educar-se sota el cel de París, assimilà un mitjà aleshores en voga: el mitjà tècnic que empraren, més o menys sistemàticament, alguns dels grans mestres de l'impressionisme, i que els neo-impressionistes explotaren d'una manera doctrinària. Hom anomena aquest mitjà tècnic «divisionisme» o «puntillisme», el qual no recolza únicament en el pinzellat juxtaposat parcellat, més o menys petit, sinó en la teoria dels tons sencers, i dels complementaris que Delacroix pressenti i gairebé formulà. I que, més tard, Monet, Pissarro, Seurat, Signac i Cross, entre altres, recolzaren en les hipòtesis físiques de la llum i la color, vulgaritzades per la ciència elemental. Alguns d'aquests mestres serviren la més o menys nova teoria, amb tant de convenciment com d'inspiració.

El nostre Marià Pidelaserra, com el nostre Isidre Nonell, es pot dir que a través de totes les evolucions — en el primer molt més desconcertants que en el segon — no deixaren mai el divisionisme, emprant-lo Pidelaserra d'una manera vivent, però amb una fidelitat considerable a les teories dels tons sencers, de les mescleres fora de la paleta i dels complementaris. Tècnicament, doncs, Pidelaserra recollí les ensenyances dels mestres en voga en la seva joventut i no es preocupà, ni se n'ha preocupat mai més, de cercar, com es sol dir, «tres peus al gat». Ni en qüestions d'ofici, ni, menys encara, en qüestions estètiques.

El nostre pintor ha viscut completament al marge de les inquietuds sense substància pictòrica, que han fet ballar les que podríem anomenar «joventuts intel·ligents i sensibles». Uns quants anys enrera Pidelaserra hauria estat acusat per infelços «pioniers» d'avantguarda, «de retrògrad»; de «vuitcentista», almenys.

Avui, en canvi, ningú no s'atreveiria d'aplicar un llenguatge avantguardista tan passat de moda. Tothom s'adona ja que Pidelaserra és un dels esperits més veridicament originals de la nostra època. I és que, avui l'originalitat no és cercada com un espectacle, sinó en l'essència íntima de la personalitat, la qual resta empresonada, per sempre més, en les obres dels homes que són extraordinaris — sense proposar-s'ho — malgrat ells.

El poeta i crític d'art, el líric essencial Francesc Pujols, es pot dir que s'ha superat seguint, com diria ell, fil per randa, al pintor Pidelaserra en totes les seves caminades i reposades, en les quals l'alè líric de l'artista, plasmador del cel i de la terra i dels homes que s'hi mouen com ciclops, no ha defallit mai. El llibre de Francesc Pujols ens convida a la meditació, tot i l'entrellat del seu estil graciosament barroch, fet de frases fetes, refrescades pel bon humor. Hi ha en aquest llibre de Pujols, que, com tots els seus, sembla escrit en broma, un enfilall de pensaments essencialment seriosos. Heus-ne ací algunes mostres: «Si la pintura és l'element plàstic, podem dir que la lírica és l'element respiratori»... «Es cert que tot lirisme no és vida, però tota la vida és lirisme»... «Ja el cèlebre Collin, metge alienista, quan ens descriu el feble passiu, fa constar que és l'antiartista típic, perquè diu que en ell les dades sensorials no produeixen cap modificació, i el seu psiquisme, com un mirall, en té prou reflectint el que ha vist sense deformar-ho, embellir-ho ni modificar-ho»... «Aquesta pobra Catedral de Reims! — diu parlant amb Vollard, el pintor Renoir que, com sabem, va pintar més la vida que les mateixes figures que pintava. — Quina misèria aquests àngels decapitats que hom veu en els diaris! — diu—. I el pitjor és que després de la

guerra hom vol reconstruir tot això. Només cal veure — va dient — la façana de l'església de Vézelay, com l'han aranjada. Agafeu una columnata gòtica, el motiu de la qual sigui una fulla de col, i us desafiï de trobar una sola de les fulles que estigui exactament davant de l'altra, i girades idènticament. El mateix les columnes. No n'hi ha mai cap que sigui del tot davant de l'altra, ni exactament semblant. Ni un sol arquitecte modern, començant per Viollet-le-Duc, ha comprès que l'esperit del gòtic és la irregularitat. Un dia — afegeix Renoir en la mateixa conversa — vaig fer esclatar de riure a una pila d'arquitectes, dient-los que el Partenon era la irregularitat mateixa. Ho vaig dir a l'atzar, però tenia la sensació que no podia ésser d'altra manera. Més tard, he vist que l'havia encertada. Però mai un arquitecte no voldrà admetre que la regularitat ha d'ésser en l'ull i no en l'execució»... «Es l'esperit modern i els professors que han inventat la regularitat al compàs».

I tant en les seves oportunes transcripcions i comentaris, com en els seus pensaments propis, Pujols vol explicar-nos l'art de Pidelaserra, infantant-se ara amb tendresa natural, tal com neix un núvol en l'atmosfera, i adés amb violència, natural també, tal com hi esclaten les tempestes. Infantant-se com els fills de mare, i creixent, en molts casos, molt més que ells amb màxima rapidesa, talment com els rius furients que en un moment donat es desborden fins a rectificar el llit.

«La deformació, fa sofrir als que aquest vi no els agrada i quan els convidem a la nostra taula per beure'n en les nostres copes fan ganyotes com si fos vinagre.»

Es innegable que aquest art de Pidelaserra ha fet fer ganyotes, fins a les persones més devotes de l'art vivent. I és que ho és tant de vivent l'art del nostre artista, que sovint apar monstruós. La sang de molts ha estat dulcificada amb l'aigua de roses del neoclassicisme i, potser, per aquesta arrel educativa, sense voler, «els impressionistes de casa nostra s'han tornat acadèmics».

Els impressionistes s'han tornat acadèmics talment com — diu Pujols — els acadèmics s'han tornat impressionistes, és a dir que, mentre en la nostra terra sembla que es reconcilien els que en el fons són irreconciliables, el pintor Pidelaserra, a malgrat de les seves èpoques i estils distints, continua la seva trajectòria, sense altra guia que el seu poder líric, estrany a les evolucions prudents dels seus amics i a les imprudències dels seus adversaris artístics.

Les darreres obres de Pidelaserra són més líriques que mai, però més pictòriques que mai. La desbordant efervescència lírica de l'artista, sembla que el condueix a una agitada i apassionada visió super-natural germana de la de Van Gogh. Hi ha, en el fons d'aquesta pintura, una constant ondulació produïda com per un tremolor de terra. Tot és en ignició ací: lava d'un volcà en erupció continua. Però, en les teles més equilibrades, Pidelaserra, tant com al líric trasposador holandès, s'atansa també a Claude Monet, més apollini. Hi ha en aquesta exposició una tela amb garberes, que és una mostra magnífica d'harmonia intensitat: de fogositat distribuïda arreu. Per ella gairebé es podria assegurar que, en bona part almenys, la fermentació lírica i el desequilibri

Pidelaserra.

«Les garberes»

plàstic, de part de les obres exhibides, és fruit no pas d'un estat d'esperit endiablant — car la naturalesa de Pidelaserra no té res a veure amb la natura del Faust — sinó més bé d'una qüestió gairebé purament òptica.

Pidelaserra en la seva etapa pessebrística, sobretot després del seu llarg repòs com a pintor, deixà de «veure» i de pintar de conjunt. Per això algunes de les seves teles d'ara són encara evidentment desfogades: tenen més d'un punt de vista. Existeixen, en una mateixa tela, diverses superfícies amb expressió lírica disjuntiva, o bé una intensa expressió lírica fragmentària, isolada entre superfícies d'emoció secundària.

Les teles davant les quals els ulls i l'ànim del contemplador es senten totalment presoners d'una intensitat lírica única, és que posseeixen també estricta unitat de visió. Aquestes pintures són, tot i la seva puixança lírica, més segures i menys turmentades que les altres. Són plàsticament coherents.

(*) Francesc Pujols: «El pintor Pidelaserra». — Edicions Syra, Barcelona, 1934.

EL BARROC EN LA LITERATURA ESPANYOLA

per Manuel de Montoliu

El qualificatiu de barroc té una exacta aplicació a la sensibilitat col·lectiva reflectida en la producció literària de l'Espanya siscentista. Pfandl, en el seu esplèndid llibre sobre la literatura de l'edat d'or espanyola, estudia per primer cop d'una manera sistemàtica aquesta sensibilitat barroca en la seva expressió literària a l'Espanya de Felip III i de Felip IV. El barroc és per excel·lència l'art de la Contrareforma; i és precisament de la Contrareforma

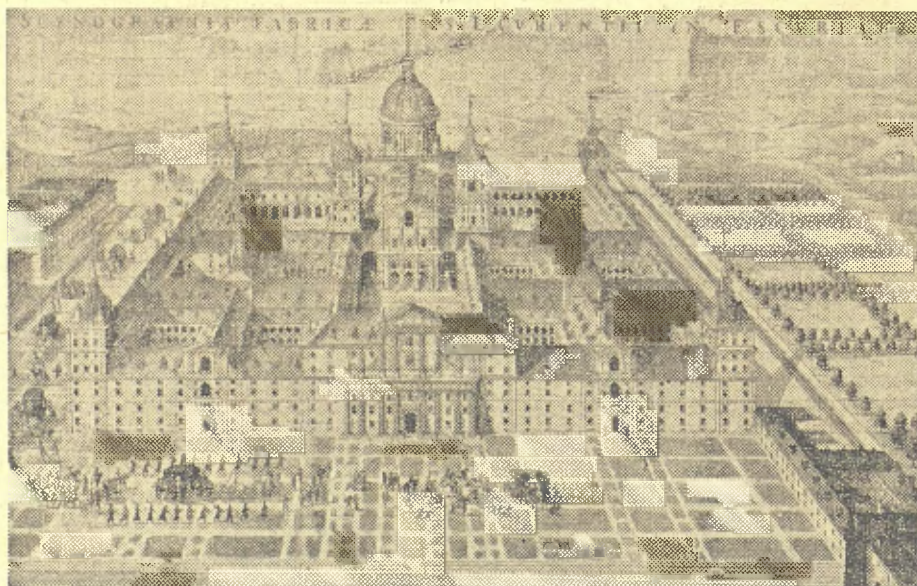
puixança econòmica i financera. ¿Com reacciona el poble espanyol, — pregunta Pfandl —, enfront d'aquesta evolució tràgica, que el destí li imposa contra les seves aspiracions, contra la seva missió històrica? La contestació de Pfandl és d'una gran novetat i d'una gran agudesia. El pensament de la nació — ve a dir — ja no pot posar-se d'acord amb la realitat. «L'harmonia dualisme, congènita en el poble espanyol, de realisme i idealisme, es desarticla;

la producció mística i ascètica com la novel·la picaresca i en la qual el *Quixot* concilia el deliri idealista dels llibres de cavalleries amb l'activitat escèptica davant l'element meravellós.

Aquest és, en esquema, l'ideari bàsic damunt del qual Pfandl ha bastit la seva monumental interpretació de la literatura siscentista espanyola dintre l'ambient general de la cultura europea contemporània. El concepte modern del barroc i la seva aplicació a totes les manifestacions de la literatura espanyola d'aquell període han trobat, en el llibre del gran hispanista alemany, un terreny d'assaig d'orientacions i de mètodes novíssims de crítica i d'interpretació de l'esperit de tota una època de cultura al través de la seva expressió literària.

El llibre de Pfandl ha trobat ja un editor que li fes l'honor de la traducció en llengua espanyola que la importància de l'obra reclamava. Ha estat la reputada editorial de «Successors de Joan Gili», la que ha publicat la traducció espanyola íntegra de les set centes pàgines que comprèn el text alemany original. La traducció és obra del meu dilecte amic Jordi Rubió, el qual ha reeixit de la manera més brillant en la dura tasca que significa la fidel interpretació i traducció del text alemany original, abundós en dificultats de tota mena (1). Cal adreçar una sincera felicitació a l'editor i al traductor d'aquesta obra monumental, llibre de consulta indispensable a tots els qui vulguin estudiar a fons la literatura espanyola del segle d'or. Amb el més lloable encert l'edició espanyola del llibre de Pfandl ha inclòs el copiosíssim «Apèndix bibliogràfic» que clou el text original, i que el traductor ha posat al corrent fins al moment d'aparèixer l'edició espanyola en 1933. És una bibliografia completíssima, dividida en dues seccions, una d'autors i una altra de matèries, que constitueix un instrument preciosíssim de treball per a tots els qui es consagren a l'estudi de la literatura espanyola.

(1) Ludwig PFANDL. *Historia de la Literatura Nacional Española del Siglo de Oro. Traducción del alemán por el Dr. Jorge Rubió Balaguer, profesor de la Universidad de Barcelona.* Sucs. de Juan Gili. 1933.

L'ESCORIAL EN TEMPS DE FELIP IV
Segons la Geografia Blaviana 1662

que arrenca el període de la màxima esplendor de la literatura espanyola.

Pfandl ha remarcat, com altres historiadors de la literatura espanyola, que els regnats dels dos Felips, ensenys que senyalen el cim més alt d'aquesta literatura, inicien el període de la decadència social i política d'Espanya. La missió històrica de la nació brilla encara com un ideal davant els ulls dels espanyols i fa bategar els cors dels subdits dels dos Austries esmentats. No sembla encara impossible l'empresa de coronar la realització del testament amb el qual els Reis Catòlics obriren a Espanya els camins de l'Imperi espanyol. Cada dia, però, es fa més formidable la desproporció entre la grandesa material d'aquest Imperi i la seva efectiva

i, sota la pressió de la decadència política i social, es dissol en aquella curiosa alternativa i oposició de naturalisme i il·lusionisme».

Naturalisme i il·lusionisme caracteritzen, en efecte, segons Pfandl, la producció literària espanyola d'aquell segle i la divideixen en dues esferes antitètiques que a vegades formen una singular unitat. El complex d'aquestes dues tendències antagòniques és precisament ço que constitueix el «barroc» espanyol. Així el barroc, en la seva manifestació espanyola, significa el contrast violent i a vegades la conciliació singular entre allò que és noble, elevat, ideal i allò que és vulgar, repellant i cruament realista. Això explica una literatura en la qual tan característica és

Foradaran el Montblanc?

De Montgat al Simplon

Sota les rutes d'Anníbal i de Napoleó

Competència entre carretera i ferrovia

per Lluís Bertran i Pijoan

L'any 1848, s'inaugurava el ferrocarril de Barcelona a Mataró, el primer d'Espanya. Van haver d'ésser vençudes moltes contres. Hom féu una campanya violentíssima contra el nostre primer ferrocarril. Catalunya no era una excepció; campanyes semblants, tant o més violentes, s'havien desfermat contra la locomoció ferroviària en altres països. Podríem llegir pàgines franceses

per sobre d'aigües, passant per dins de muntanyes, àdhuc enfilant-se per les muntanyes, vorejant abismes. El ferrocarril ha produït la revolució potser més gran de la història; i avui ens el mireu com la cosa més natural. Ja hi ha qui diu que és una cosa vella, endarrerida, caducada. Es precipiten.

Quan l'èxit del ferrocarril es veié indiscutible, fou sentència gairebé una-

era per a ferrocarril, i ara ho és per a carretera. Es tractaria d'una galeria doble, de cinc metres d'ample cada una, amb comunicacions de l'una a l'altra cada quilòmetre. Els punts extrems serien prop de Chamonix, pel cantó francès, i prop d'Entreves per l'italià. Tindria uns 12.660 metres de llarg. Serà convertit en una realitat el projecte? Foradar el Montblanc aviat és dit: realitzar-ho són figures d'un altre paner.

No sabem el joc reservat a la carretera, en aquest punt, a l'esguard de la ferrovia. No sabem la competència que pugui descabellar-se en l'esdevenidor entre les foradades per a les comunicacions per carretera i les per ferrocarril. Avui, aquest guany de mort; la ferrovia gaudeix de tot avantatge damunt la carretera.

Recordem alguns dels grans túnels o foradades, construccions ferroviàries imposants, summes d'enginyeria, comparables en certs aspectes a les realitzacions dels grans canals, com el Suez, com el Panamà.

La foradada del Mont-Cenis, la primera en ordre de temps entre les de major categoria. Va costar quinze o setze anys de treballs fet i fet. Per l'un cantó, començaren les obres l'any 1857, per l'altre cantó, començaren l'any 1862. S'acabà a l'any 1871; a part d'altres galeries complementàries, la foradada del Mont-Cenis és de 13.636 metres de llarg.

També val la pena d'esmentar, per la seva importància, i pel gran nombre de foradades llargues que travessa, el ferrocarril de Semmering, obrat entre 1848 i 1854; el primer dels ferrocarrils per regions muntanyoses d'Europa. És una construcció considerabilíssima. També ho és la del ferrocarril de Brenner, que costà vuit anys (del 1864 al 1872), amb més de vint foradades.

Una altra foradada que féu sensació, la del Sant Gotard, després de la de Mont-Cenis. Té 15.000 metres de llarg. Les obres duraren set anys i cinc mesos.

de qui les hi foradà. L'endemà de Nadal del 1881 hi passà el primer tren. El seu funcionament data del 1882. El massís de Sant Gotard, d'on neixen el Rhó i el Roine, i altres rius, és considerat com la torre d'aigües de l'Europa central. Per ell passaren les hosts napoleòniques.

Una altra foradada, que es realitzà després de la del Sant Gotard, és la d'Arlberg; posa en comunicació els ferrocarrils suïssos amb els austríacs, i té una llargària de 10.240 metres.

El segle XIX, que havia realitzat aquestes immenses ferrovies subterrànies i que bé pot dir-se el segle de les foradades, no volgué finir sense emprendre'n encara una altra de més grossa: la del Simplon. És el túnel més llarg de tots, encara avui: prop de 20.900 metres. Les obres començaren en agost del 1898 i les galeries de l'una banda i de l'altra (Suïssa i Itàlia; punts extrems: Brigue i Isella, respectivament) es trobaren el dia 24 de febrer de 1905; pel maig de l'any següent era inaugurat el túnel.

Tot darrerament, en la via del ferrocarril «directíssim» Bolonya-Florència, acaba d'inaugurar-se un altre túnel monstre, que forada els Apenins, i té uns 18.500 metres de llarg. És una obra sorprenent, atrevidíssima, digna del geni italià. Per bé que el Simplon el supera en llargada, el túnel sota els Apenins és considerada l'obra més difícil i més gran del món en el seu gènere. Els seus treballs comprenen un període de vint-i-un anys i la inauguració fou el mes passat.

(Al costat d'aquests colossos del túnel, si girem la vista a casa nostra, és clar que no ens podem posar al seu nivell; amb tot, és coneguda com una obra sobresortint la foradada de l'Argentera, deguda al geni de don Eduard Maristany, de 4.000 metres; la més llarga d'Espanya durant anys, fins que vingué la de Somport o Canfranc, d'uns 8.000 metres, inaugurada pel juliol del 1928. És així mateix, una construcció

A les entranyes del Sant Gotard. — Moment emocionant en què els obrers de la una i de l'altra galeria es comuniquen per primer cop: la foradada ja és feta!

i angleses molt picants, actes del Parlament britànic molt curiosos. Els arguments que s'empraren per a oposar-se a la realització del ferrocarril! La gent no s'acabava d'empassar les pretensions dels innovadors. La cosa potser més inofensiva que els adversaris deien era que el nou invent no podia prosperar i que no era pràctic, que no representava cap guany en rapidesa de transports. A la Gran Bretanya es feren unes competicions a base de voler demostrar que els cavalls farien més via que no el tren. Però la superioritat d'aquest, en rapidesa, ben poc pogué ésser contestada; la derrota de la tracció animal fou ben aviat definitiva. Altrament, al costat dels oposicionistes de tota mena, hi havia la corrua d'aquells que esguardaven el ferrocarril com una cosa diabòlica. Els feia pànic i no els haurien donat entenent de pujar-hi per res del món. (Als primers temps de l'automòbil, a l'esguard d'aquest s'esdevenia un fet semblant; així com avui encara n'hi ha que s'esgarripen de les rutes aèries i diuen que sí, que l'aviació és una cosa bonica; però... pels altres! El nostre heroi Josep Canudès, en la seva conferència donada a «Palestra» el dia 9 d'aquest maig, deia que a Catalunya l'aviació no té ambient encara, car és considerada massa perillosa).

A part de la repugnància al ferrocarril, hi havia encara altres consideracions que aterrien certa gent. Un venerable ancià, que havia viscut molt de prop l'època heroica dels començos dels «carros del diable», ens contava l'horror que els feia la galeria o túnel de Montgat. «Déu ens en guard! — exclamaven—. No pot ésser que no s'enfonssi aquella foradada amb el sotragueig del tren. Un dia els caurà el turó al damunt i — Jesús, Maria, Josep! — quin esclafament!» Si els haguessin dit que havien de travessar pel Simplon!

Tanmateix, l'espectacle d'un tren foradant una muntanya, o d'una muntanya engolint-se un tren, havia de produir aleshores una impressió indelible.

Els crits, esscarafalls, pors, histerismes i campanyes van cessar. El tren ha fet la seva via, en totes direccions, passant

nime: «la carretera és morta; que es des!» També es precipitaren.

L'aparició de l'automòbil i la seva puixança creixent dugueren la més esclatant i triomfal rehabilitació de la vella, antigüíssima i modesta carretera i avui la tracció automòbil, en les diverses variants de cotxes, camions, autocars, posa la carretera en una insospitada competència amb la ferrovia.

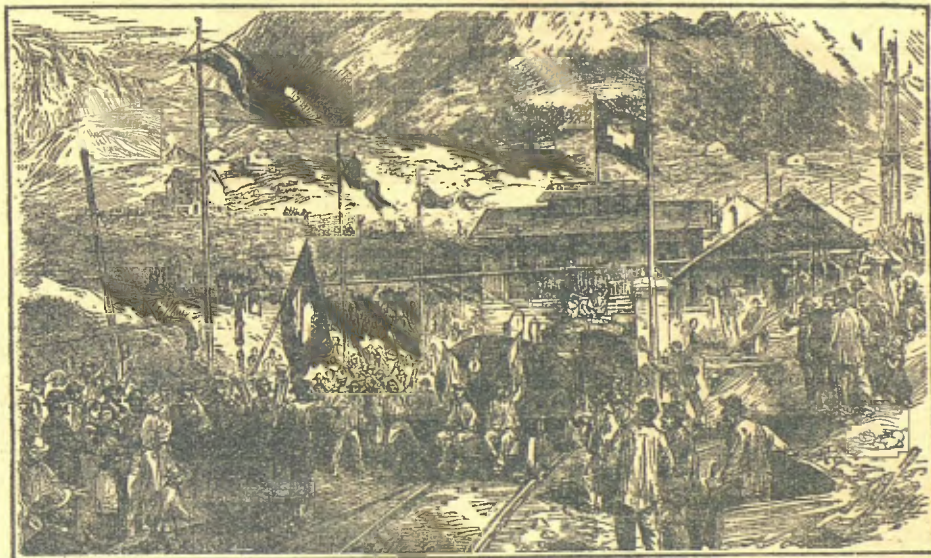
Ja ho heu llegit. Hom parla de foradar no menys que el Montblanc, el pare de les muntanyes d'Europa, de vora 5.000 metres, el gegant dels Alps, descobert a la literatura, diuen, per Goethe; illúsió de tants alpinistes; respectat per tants de genis, rebregat per tantes litografies!

Montblanc, els Alps. Noms evocadors; països de mil llegendes i de mil històries; terres d'on neixen els grans rius, el Rin, el Danubi, el Roine, el Po; terres de les neus perpètuas, dels grans llacs, de grans geleres, de grans boscos, dels esports, del turisme. Els Alps són la serrallada mestressa d'Europa. ¿Qui no ho sap? Als Alps les innombrables fantasies; la flor de l'edelweis, cantada també pels nostres poetes. Tot recentment, mossèn A. Navarro:

*De neus eternes voltada
de boires i torbs besada,
edelweis de vida breu,
tens, com la Verge de Núria,
un dolç perfum de boscuria
i un alè frigid de neu.*

Als Alps les rutes internacionals, famoses, que va obrir Anníbal, en la seva estupenda travessia, gairebé mitològica, que ens conta Titus Livi; per allí trobem Cèsar i hi trobem Napoleó. Ara sota aquelles rutes en passen d'altres, pels cor de les muntanyes. Són als Alps les foradades més grans: el Mont-Cenis, el Sant Gotard, el Simplon, que engoleixen els ferrocarrils internacionals.

Foradaran també el Montblanc? No és el primer cop que se'n parla. Diuen que ja per allà l'any 1860, Napoleó III va prometre la foradada. Es recorden intervencions de Loubet, de Barthou, de Millerand, ja dins d'aquest segle. Només que abans el projecte de foradada

La cèlebre foradada del Sant Gotard — Moment culminant en què la primera locomotora, després de fer el recorregut, desemboca a un dels extrems de la foradada

Al setembre del 1872 començaren els treballs per Sant Airolo (Itàlia); al desembre del mateix any, començaren a Goeschenen (Suïssa). Hom calcula que en les obres perderen la vida sis cents obrers. Les dues galeries es trobaren a un quart de dotze del matí del 29 de febrer de l'any 1880. L'obrer, un italià anomenat Celesti Necaraviglia, que va donar el cop de sonda determinant la unió de les dues galeries (la de la banda de Suïssa, i la d'Itàlia) havia treballat tots els anys de la construcció del Sant Gotard i, abans, set en la del Mont-Cenis. Bé es mereixia la Medalla del Treball! En canvi, M. Favre, que ja havia estat empresari de les obres del túnel del Mont-Cenis, i era l'empresari també del de Sant Gotard, no pogué veure l'acabament d'aquest: morí d'un atac de feridura, i dins de les entranyes mateixes del Sant Gotard: tomba digna

de gran mèrit la foradada de Toses, en la línia de Ripoll a Puigcerdà).

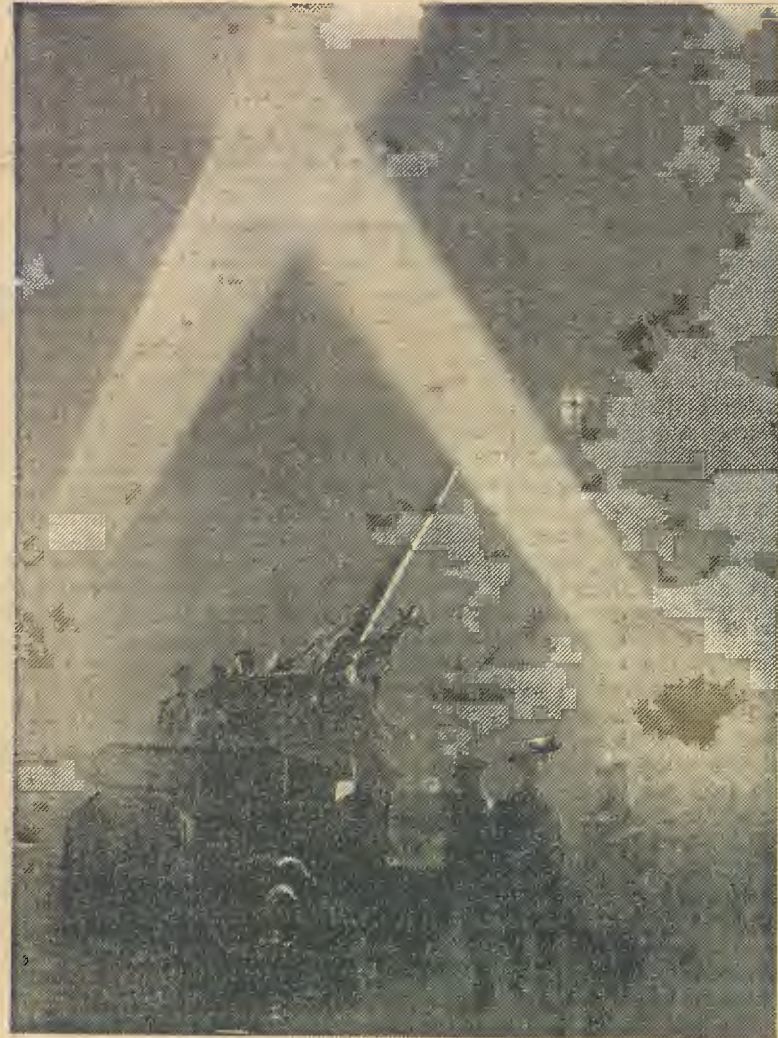
Tornem a preguntar-nos: Foradaran ara el Montblanc? Aneu-ho a saber! S'esdevé, sovint, que quan els aspectes tècnics són resolts, resten encara els aspectes polítics. També diuen que tècnicament són resolts els problemes de les foradades per sota el Canal de la Mànega i per sota l'Estret de Gibraltar. Però, la política...

Bé; i encara que el túnel de carretera per dins el cor del Montblanc esdevingué un fet, ja hem vist com en aquest aspecte la competència entre la carretera i la ferrovia es decideix també francament i llargament a favor de la ferrovia.

El ferrocarril va ésser símbol del progrés: poderós, fort, ràpid, còmode. I no ha deixat d'ésser-ho.

(Gravats, arxiu de l'autor).

L'ACTUALITAT GRAFICA MUNDIAL

Els armaments

Un nou tipus de canó contra els avions que ha estat darrerament assajat. Mentre els ministres d'Afers Estrangers es preocupen de trobar una fórmula per salvar la Conferència del Desarmament, els de Guerra es preocupen d'estar al corrent en matèria d'armaments.

La beatificació del P. Antoni M. Claret

Diumenge passat foren moltes les persones que es traslladaren a Vic per assistir a les magnès festes que es celebraren amb motiu de la beatificació del P. Antoni M. Claret. La processó revestí una magnífica solemnitat. En el gravat veiem un aspecte de la processó.

Una conferència del Sr. Cambó

Dilluns, el senyor Cambó, pronunciava al Palau de la Música Catalana una conferència sobre la situació política, que, per la seva importància, ha estat el fet polític més important de la setmana. El Palau de la Música Catalana es veié completament ple per un públic entusiasta que en cada moment exterioritzà amb grans ovacions la seva conformitat amb les manifestacions que anava fent l'il·lustre conferenciant. Un aspecte de la presidència de Pacte.

Un incendi important

Dijous, a la nit, la fàbrica Manufactures Marfull, situada al carrer de la Indústria, núm. 508, quedava completament destruïda a conseqüència d'un incendi que s'havia declarat. Les pèrdues són importants.

Vaixells japonesos a Barcelona

Els dos vaixells japonesos que durant uns pocs dies han fondejat al port de Barcelona han cridat l'atenció dels barcelonins. Es tracta de dues velles unitats de l'esquadra japonesa, però la gent s'ha fixat més en els mariners que en els vaixells. La disciplina i les característiques especials dels mariners nipons han despertat una curiositat ben comprensible.

La lluita comercial anglo-japonesa

Els anglesos han començat a prendre mesures per privar que els japonesos vinguin llurs productes als Dominis Britànics. Els japonesos, malgrat tot, estan disposats a continuar llur política comercial. Heus ací un ministre japonès examinant els teixits destinats a l'exportació.

L'escissió del partit radical

Dimecres a la tarda es reunia el Comitè Executiu del partit radical, per veure de trobar la fórmula d'acord que es cercava des de feia temps. L'acord fou impossible i d'aquesta reunió sortí l'escissió que hom anunciava d'ençà de temps. El senyor Martínez Barrio i alguns amics seus s'han separat del partit i n'han fundat un de nou. En el gravat veiem els membres que formen el Comitè Executiu abans de la reunió.

Un nou canal holandès

Ha estat inaugurada la primera part del canal Juliana que uneix Maastricht amb els canals del nord d'Holanda. En aquest gravat veiem en primer terme la reina Guillermina i el ministre Kalf, i darrera d'aquests la princesa Juliana i el príncep Enric passejant-se pel nou canal.

Els nipons pels carrers de Barcelona

Els mariners japonesos dijous desfilaron en formació rigorosa pels carrers principals de Barcelona. Aquest espectacle fou presenciat per un nombre important de barcelonins. Heus ací una part de la divisió desfilar per davant de les autoritats.

L'explosió en una mina belga

Han estat molts els minaires que han trobat la mort en l'explosió ocorreguda en una mina de carbó del districte de Mons. En el gravat veiem equips de salvació transportant els cadàvers dels obrers desgraciats que perderen la vida en aquesta terrible catàstrofe.

El combat Uzcudun-Schmeling

Encara que la gent no emplenà l'Estadi de Montjuïc en la quantitat que hom pensava, el combat Uzcudun-Schmeling fou presenciat pels nombrosos aficionats que té la boxa a Barcelona. Al final dels dotze rounds, els jutges fallaren nul el combat. Heus ací Uzcudun i Schmeling amb els menagers i l'àrbitre abans de començar el combat.

Maria Chapdelaine

per Louis Hémon

(Continuació)

Al cap de dues milles, el camí escales una costa abrupta i entra en ple bosc. Les cases que, deixant enrera el poble, s'espaiaven a la plana, s'esvairan d'un cop, i la perspectiva ja no fou sinó una ciutat de troncs nus sortint del sol blanc. Fins l'etern verd pujat dels pivets i dels xiprers esdevenia rar; els pocs arbres tendres vius es perdien entre els innombrables esquelets colgats a terra i recoberts de neu o aquests altres esquelets encara en peu, descarnats i ennegrits. Vint anys abans el gran i cerdis havien passat per lla, i la vegetació nova no feia sinó pujar entre els troncs morts i els jacó calcinats. Els putxets se succeïen i el camí corria de l'un a l'altre en un seguit de pujades i baixades més profundes que el contorn d'un triangle d'alta mar.

Maria Chapdelaine s'apreta la pellissa al voltant, amagà les seves mans sota la gran pell de cobra grisa, i va mig cloure els ulls. Aquí no hi havia res per mirar; en els pobles, podien alçar-se cases i masies noves de l'una estació a l'altra, o bé buidar-se i caure, enrunades; però la vida del bosc era tan lenta que hauria calgut una paciència sobrehumana per esperar i adonar-se d'un canvi.

El cavall va esdevenir l'únic conscient del tot, pel camí. El trineu lliscava fàcilment damunt la neu dura, fregant les soques que es dreçaven a costat i costat, arran de les roderes; Carles-Eugeni seguia exactament cada revolt, baixava trotant les costes curtes i guanyava la pujada contrària amb un pas lent, com abestia experimentada ben capaç de menar els seus amos fins al replà de casa seva, sense ésser importunada amb el comanament i les regnes.

Després d'algunes milles, el bosc va obrir-se un altre cop per deixar reapareixer el riu. El camí, daval·la el darrer tòssat del planell per baixar quasi al nivell del glaç. En una milla de ribatge costatut s'espaiaven tres cases; però aquestes eren encara molt més primitives que les del poble, i al darrera d'elles no es veia gairebé cap camp desbrossat, gairebé cap senyal dels conreus de l'estiu, com si només haguessin estat bastides en testimoni de la presència dels homes.

Carles-Eugeni es girà bruscament a la dreta, enravenà les potes del davant per aflixar al pendent i va aturar-se just a la vora del glaç. El pare Chapdelaine va obrir els ulls.

— Compte, pare — va fer Maria —, som a la ribera.

El vell agafà les regnes, però abans de fer marxar altre cop el cavall, va restar immòbil uns quants segons, vigilant l'estesa del riu gelat.

— Ha vingut una mica d'aigua sobre el glaç — digué — i la neu s'ha fos; però encara podem travessar. Au, Carles-Eugeni!

El cavall flairà la gran estesa blanca abans d'adventurar-s'hi, des-

prés se n'hi anà de tret. Les roderes permanents de l'hivern havien desaparegut; el jove pivet plantat de distància a distància que marcaven el camí, havien caigut quasi tots i jeien en la neu mig fosa; passant prop de l'illa, el glaç va cruixir dues vegades, però sense cedir. Carles-Eugeni trotava alegrement cap a la casa de Carles Lindsay, visible a l'altra vora. No gens menys, quan el trineu arribà al mig del corrent, sota la gran cascada, va haver d'aflixar per mor de la minsa capa d'aigua que s'hi escampava i desfeia la neu. A poc a poc s'acostaren a la riba; només hi havia trenta peus per franquejar, quan el glaç començà a cruixir de bell nou i ondulà sota les potes del cavall.

El pare Chapdelaine s'havia posat en peu, ben despert ara, amb

crivia petites corbes oportunistes per tal d'evitar els roquissers o les soques. Va enfilar-se per una costa, serpentejant sobre un planell enmig del bosc cremat, donant de vegades un cop d'ull al pendent del flanc abrupte, a les masses de pedra i al vessant oposat que esdevenia més alt i més escarpat per d'amunt la cascada, i entrant després en la desolació dels arbres colgats a terra i del brancatge ennegrit.

Els pujols de pedra s'erbiaven cloure's al darrera d'ells; els troncs cremats van deixar lloc a la multitud ombrívola dels pivets; les muntanyes del riu Alec aparegueren dos o tres cops a la llunyania i ben aviat els viatgers van percebre ensem un tros de terra desbrossada, un fumerol que pujava, el grinyolar d'un gos.

La petita Alma-Rosa, dreta prop d'ella, la tema pel coll; Telesfor també escoltava, tot adobant amb cordills els guarniments del seu gos. La mare Chapdelaine atia el foc en la gran estufa de bronze, anava, venia, treia de l'armari els plats i els coberts, el pa, el pitxell de llet, abocava en un vas la gran gerra de xarop de sucre. Sovint s'aturava per interrogar a Maria o per escoltar-la, i es quedava pensativa un moment, amb les mans als costats, reveient en la imaginació els pobles dels quals sentia parlar.

— ... Llavors, l'església està acabada? Una bella església de pedra, amb pintures a dins i bastiments de color... Que bonic deu ésser! Johnny Bruchard ha alçat una masia nova, aquest estiu passat, i dona classe una petita Perron, una

soques, a la llinda de la selva, que només deixava esperar una paga de fenc o de gra a les llargues paciències.

— Té — va dir Alma-Rosa —, vet aquí el gos que també cerca una manyaga.

Maria baixà els ulls cap al gos que venia a posar damunt els seus genolls la llarga testa d'ulls tristos, i va acariciar-lo amb mots d'amistat.

— T'ha enyorat, com tots — va dir encara Alma-Rosa —. Cada matí anava a mirar el teu llit per veure si havies tornat.

Va cridar-lo, després.

— Vina, gos, vina, que també et vull fer una manyaga.

El gos anava d'una banda a l'altra, dòcil, mig cloent els ulls a cada carícia. Maria mirà al seu entorn, cercant algun canvi, improbable, val a dir-ho, que s'hagués fet mentre ella era fora.

La gran estufa de tres ponts ocupava el centre de la casa; en sortia un canó de ferro que, després d'una pujada vertical d'uns quants pams, descrivia un angle recte i es prolongava horitzontalment fins a l'exterior, per tal que no es perdés ni una mica de la calor preciosa. En un recó, el gran armari de fusta; ben a prop, la taula, el banc de la porta, la pica i la bomba. Un embà que sortia de la paret oposada, semblava com si volgués separar aquesta part de la casa en dues habitacions; només s'aturava abans d'arribar a l'estufa, i no hi ajustava cap altre embà, de manera que aquests dos compartiments de la sala única, cadascun clos per tres costats, semblava una decoració de teatre, una d'aquestes decoracions convencionals, de les quals hom vol creure que representen dos compartiments distints, per bé que les mirades dels espectadors els penetren tots alhora.

El pare i la mare Chapdelaine tenien el seu lit en un d'aquests compartiments; Maria i Alma-Rosa en l'altre. En un recó, una escala dreta conduïa, per una trapa, al graner, on els nois dormien, a l'estiu. Quan venia l'hivern, baixaven el llit a baix, i dormien al caliu de l'estufa amb els altres.

Penjats a les parets, hi havia calendaris il·lustrats dels marxants de Roberval o de Chicoutimi; una imatge de Jesús infant als braços de la seva Mare; un Jesús d'immensos ulls blaus en una cara rosada, allargant unes manetes rodanxones, una altra imatge representant alguna santa dona desconeguda mirant el cel amb aire extasiat; la primera pàgina d'un número de Nadal d'un diari de Quebec, plena d'estrelles grosses com llunes i d'àngels que volaven amb les ales replegades.

— ¿Has estat bona minyoneta mentre jo no hi era, Alma-Rosa?

Va ésser la mare Chapdelaine la que va respondre:

(Seguirà)

Tomàs Garcés, traductor

PRAT, dibuixant

— Serem els últims de travessar, aquesta temporada — digué.

els ulls vius i resoluts sota el seu casc de pell.

— Endavant, Carles-Eugeni! Au, corre! cridava amb la seva gran veu forta.

El vell cavall va plantar en la neu semilíquida les grapes dels seus potarons i va anar-se'n, fent bota, cap a la riba, amb grans cops de collar. Al moment que tocaven a terra, un tros de glaç virà una mica sota els patins del trineu i va enfonsar-se, deixant en el seu lloc un forat d'aigua clara.

— Serem els últims de travessar, aquesta temporada — digué.

I va deixar que el cavall respirés una mica, abans de pujar la costa.

Ben aviat, abandonaren el camí ample per un altre que s'enfonsava en els boscos. No era gaire res més que una pista rudimentària encara destorbada per les arrels, que des-

— Estaran contents de tornar-te a veure, Maria — digué el pare Chapdelaine —. Tothom t'ha enyorat.

II

Havia vingut l'hora de sopar i Maria encara no havia acabat de respondre a les preguntes, de contar, sense descuidar-se'n cap, els incidents del seu viatge. D'explicar les noves de Saint-Prime i de Peribonka, i totes les altres noves que havia pogut recollir durant el camí.

Tit'Be, assegut en una cadira, davant la seva germana, fumava pipa darrera pipa sense apartar ni un segon els ulls del seu damunt, amb la por de deixar escapar qualsevol revelació important que hagués callat fins aleshores.

filla d'Abelard Perron, de Saint-Jerome. Vuit anys que no he estat a Saint-Prime; quan hi penso. És una parròquia bonica, que m'havia agradat força; bona terra aplanada, tanta com l'esguard pot abastar-ne, amb bones tanques dretes, terra forta, i el carril a menys de dues hores de carruatge... Potser és pecat dir-ho, però tota la vida em sabrà greu que al teu pare li hagi agradat de moure's tan sovint, empenyent cada vegada més lluny el bosc, en comptes de prendre una terra en una de les velles parròquies.

Per la petita finestra quadrada contemplava amb malenconia els camps nus que s'estenien al darrera de la casa, la masia de fusta sense treballar, amb els taulons mal ajuntats, i, més lluny, l'extensió de terra sembrada encara de

EL DO D'UN BON BRUIXOT

XXI

Era el cas que el Rei Victòria tenia dos fills bessons: un noi i una noia. Per cert que quan varen néixer els va visitar la bona fada Blancaflor i els va pronosticar moltes contrarietats, amb gran esverament de les reials persones, que no podien ni suposar-les.

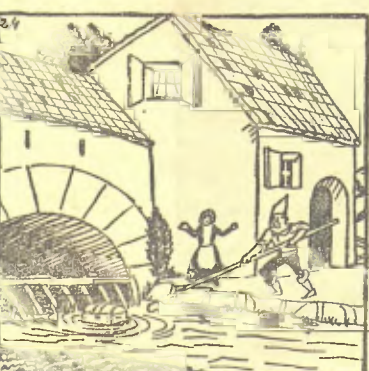
XXII

Creient el Rei que ell havia d'evitar-les, aquestes, va pensar que ho faria eliminant el noi, fill del fruit de l'arbre, (malgrat que li haguessin dit que el fruit portaria sort) i no va dubtar de ficar-lo dins d'un baguet de fusta, i sortint d'amagat, una nit de llamps i trons, per la porta poterna del castell...

XXIII

va dirigir-se a un lloc en el qual les roques eren tallades verticalment a sobre un riu, i, sense pensar-s'hi més, va llençar el baguet a l'aigua. En sentir el «patatxap» ja va sentir remordiments, perquè no era pas mal home, però, ja estava fet!, i se'n tornà cap al castell tot capficat.

XXIV

El baguet baixà riu avall. Un moliner i la seva dona se'n varen adonar, i, corrent, ell anà a cercar un llarg bastó (que tenia per a netejar la brossa que li encallava l'aigua abans de saltar) i pogué evitar que donés un cop fort, que segurament hauria estat de males conseqüències per al noi.

XXV

Fou gran la sorpresa del matrimoni en veure un infantó tot nuet damunt de quatre palles, quan obriren el bagul. Ells cregueren que hi havia un tresor, i si bé no era en aquesta forma que l'imaginaven, es donaren per molt feliços de la troballa, perquè no tenien fills, i era la seva il·lusió de tenir-ne.

LA NOVA CROADA DELS INFANTS

PER HENRI BORDEAUX

(Continuació)

lese, una mica romàntic. En recorda les Mil i Una Nits, Aladí i la làmpara i els vaixells que marxen cap a l'Índia i que fan escala a Xandernagor. Però, ¿és realment un port Xandernagor? Ho preguntaré a la padrina de Xerigor. És molt més sàvia que jo, i, sobretot, quan parla no està pas de bon tros tan preocupada com jo quan tinc la ploma a la mà.

*

Quan a la tercera, no és pas tan alta com l'herba dels prats en temps de la sega.

Segons ella es compta per mesos i no s'arriba fins a vint. Té els ulls color d'atzur, els cabells daurats, les galtes roges i un riure enorme. Agita els seus bracets com unes ales insuficients. Quan va saber besar, va tivar-se orgullósament, pensant haver arribat al cim de la ciència humana, i en efecte: ¿no representa una gran cosa?

Té un crit de guerra que llança bell punt s'aixeca:

—Apó!
No compreneu què vol dir, oi? Caldrà que us en doni la traducció. Apó significa simplement que demana el seu capell. Però significa a més a més:

—Vull sortir. Vull sortir immediatament. No puc esperar a anar vestida ni tampoc que m'hagin rentat. En canvi tinc un desig foll de baixar al jardí. En el jardí hi ha flors, herba, terra, una pelouse on puc fer tombarelles sense por de fer-me mal. Apa, apa, cuitem. De pressa, a fora...

Tantes coses en una sola paraula? Perfectament, apó significa tot això. I cal donar-li el capell. En camiseteta ja vol ésser cofada i més aviat es deixaria llevar la camisa que el capell.

Té un nom dolç i sonor, el nom d'una santa molt nostra...

*

La pubilla em diu:
—Tu sempre escrius històries. Són certes?

—Totes ho són i encara moltes més que no sé.

—Deixa-me-les llegir, doncs, ja que són certes.

—Precisament no te les deixo llegir per aquesta raó.

—Doncs, escriu-ne una per mi.

—Es molt difícil.

—Mare de Déu! Quina gràcia que em fas! En fer-se fosc, quan tornem de passeig, nosaltres cantem el que ens passa pel cap. ¿Tu no pots fer igual?

—No tinc la teva imaginació.

S'ha concentrat un moment, afalagada de la seva superioritat; després ha dit:

—Pitjor per tu. En patiràs més.

La segona em diu amb to estimulant:

—Et deixaré Xerigor i Tupeta.

Va bé. Els direm Anneta i Filibert.

Quant a la tercera, es limita a cridar:

—Apó!
I jo he comprès que, aquesta vegada, això volia dir:
—A la tasca! De pressa!

*

Els titelles es retiren de puntes després de fer-me una gran reverència. Ja no els trobareu més en aquest llibre. Malgrat això seran a cada pàgina, puix que el llibre s'ha escrit per ells.

No em resta altra cosa a fer que obeir-los. Estic sol, però sento que estiren els fils.

I heus ací que em compareixen—no els veieu? —Anneta i Filibert i tota la colla de llurs companys...

*

I aquí tingué el llibre que és un

cos llarg inclinat endavant, els ulls sortits i la llengua fora de la boca, restaura una pintura dels set pecats capitals.

Per tal de no perdre temps, eixuga el pinzell amb la sotana, que és tan empastifada que els colors s'hi perden.

S'apressa per tal d'aprofitar el dia i el sol tebió d'hivern, puix que per escaure's ésser vigília de Nadal, en fer-se fosc, totes les bones ànimes de la parròquia, i àdhuc algunes altres si a Déu plau, acudiran al seu confessionari.

Darrera seu, dos noiets contemplen el seu feinejar i el critiquen sense que ell en sàpiga res:

—Què és això, Anneta: ¿un bou o un ruc.

Anneta, ben plantada damunt les seves cametes rodanxones, mentre es reserva formular una resposta,

vessa el Mont Fréjus per entrar a Itàlia. Abans, calia passar per sobre els Alps, i sovint per damunt la neu. Així ho feren Hannibal, Carlemany i Napoleó, i no parlem de molts altres capitans menys coneguts. Així mateix ho fan encara els rodamons que volen estalviar el bitllet de Modane a Bardonnèche. Disposen per això d'un camí de mules i, si prefereixen la carretera només han de fer que seguir-la fins a Lanslebourg, des d'on s'enfila fent ziga-zaga a l'assalt del Mont Cenis.

Avrieu coneix els grans personatges Carles el Calb hi va morir. Tor nava de la seva expedició transalpina i, vençut per la febre, va haver d'enlitar-s'hi. Hi traspasà el 6 d'octubre del 877; el seu metge, el jueu Sedecias, fou acusat d'haver-lo emmetzinat. Aquest misteri mai no ha estat posat totalment en clar;

joquen al fons de la vall, vora el torrent per on devallen les aigües glauques i transparents. Diria's un ramat de xais empenyent-se els uns damunt els altres. I a penes si es distingeixen del to uniforme que les roques i la terra donen al paisatge; aquesta terra tan pobre, que segons diuen, no la sembren sinó cada dos anys. Més a prop de la muntanya hi ha la cascada de Sant Benet que baixa dels glaciers i cau en una mena d'embut en dos salts de més de cinquanta metres.

Més avant, els forts de l'Essallon, en saplans, semblen tancar la vall amb llurs blones de pedra.

Dalt del poblet, per damunt de l'Arc, s'aixeca l'esglesia. És un antic edifici romànic que ha perdut tot el caràcter a conseqüència d'una restauració desgraciada. El campanar quadrat és massís com un muntanyenc. Hom l'ha desfigurat amb la instal·lació d'una enorme caixa de rellotge, semblant a una berruga sobre un nas petitó. En canvi un dels murs de la façana, al peu del qual s'arrangieren les tombes cultivades com jardinetes és cobert de frescos antics, i aquests frescos representen a la part baixa els set pecats capitals i a la part alta les set virtuts cardinals. Les virtuts, però, són tan esborrades i escrustonades que ja no es reconeixen: tantseval dir que ja no en queda res, mentre que alguns pecats, fermes i vistosos, han triomfat del temps.

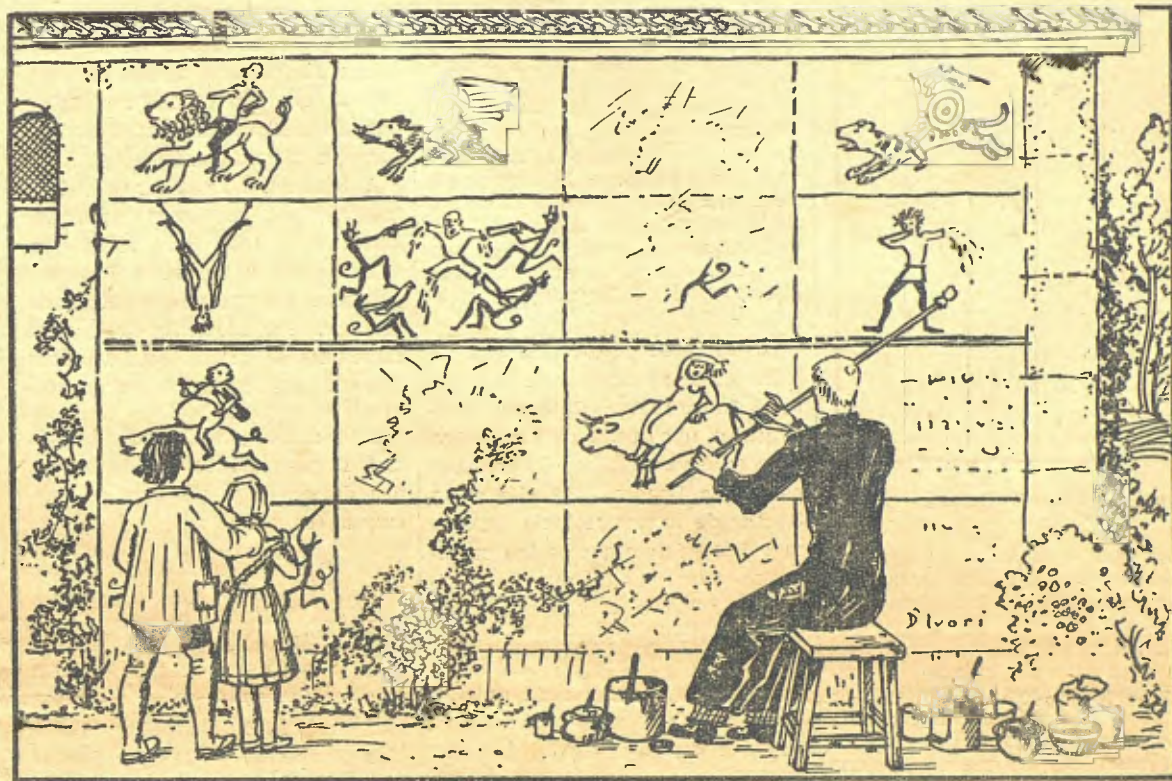
Cada pecat té dret a dos quadrats situats l'un damunt de l'altre; en l'un és representat en tota la seva esplendor terrenal, en companyia d'un animal simbòlic; en l'altre sofreix el seu càstig. Vegem, per exemple, la Superbia: és un jove que esperona un lleó; però en el quadrat de sota apareix penjat dels peus i cap per avall, fent ganyotes en aquesta posició humiliant. L'avar cavalca damunt un porc senglar: ben abrigat amb una hopalanda, prem un tresor damunt el seu cor; a sota, els dimonis li arrenquen els membres i el despullen dels seus propis bocins. La Ira és un soldat armat muntat damunt un tigre; el seu suplici consisteix a devorar-se ell mateix. El golafre es veu condemnat a menjar el foc que una serp li vomita a la boca, mentre dos o tres dimonis, per facilitar-li semblant règim, li furguen el ventre amb les forques i fan sortir-li les tripes al defora. Només se'l veu en el suplici, perquè la seva pintura del damunt primer s'esquerdà, i després va caure en pols tot el seu arrebossat. Quant a la Luxúria, l'Enveja i la Peresa, només se'n veuen fragments incomplets.

Però el rector, que sempre ha estat amic de la il·lustració i que quan era al Seminari ja es feia recarcar pel temps que esmerçava a copiar les miniatures dels llibres antics d'hores, s'ha emprès una tasca molt gran: la reparació de la façana. Ha renunciat, però, a les virtuts, l'estat de les quals

(Continuarà)

Alfred GALLARD, traductor

Joan Vila, «D'Ivori», dibuixant

Darrera seu, dos noiets contemplen el seu feinejar i el critiquen sense que ell en sàpiga res.

conte per als infants educats en la nostra tradició, per als infants petits i també per als homes grans. Fora el meu desig que s'assemblés a les velles cançons antigues que durant les vetlles anaven salmodiant-se tot filant la filosa. Hom sabia moltes cançons, car les vetlles d'hivern són llargues. N'hi havia de tristes i d'alegres. El ritme era clar i es retenia fàcilment. I, en els llavis joves, les cançons antigues es tornaven fresques i jolives

H E

Juny, 1913.

I

HI HA MIRACLES, ENCARA?

El capellà Lazole, rector d'Avrieux, assegut en un escambell, el

es fica un dit al nas. No està convençuda del tot. Vol assegurar-se'n: està en el seu dret.

—Filibert, es un be.

El capellà està massa absorbit i no els sent. I això que, adesiara interromp la seva tasca, que sens dubte deu ésser superior a les seves forces humanes, puix que murmura entre dents:

—Caldria un miracle! Caldria un miracle!

Amb el seu nas gros talment a punt de batalla, ensuma el vent, per saber si el miracle s'acosta. I com que el miracle no ve, les seves mans tremoloses reprenen el treball.

Avrieux és un poblet de la Maurienne de Savoia rublert d'història. Es dissimula al peu d'un massís de la Vanoise, una mica més enllà de Modane on neix la foradada que tra-

encara no fa gaire temps que un honorable i generós eclesiàstic del país va emprendre's la rehabilitació del jueu Sedecias. Però va fer-se ben poc cas de la seva demostració i això que les rehabilitacions estan de moda. Carles el Calb ja no apassiona l'opinió, i d'altra banda, si calia acusar d'emmetzinadors tots els metges que maten llurs malalts!

Avrieux que va rebre un emperador moribund, avui no és gens visitat. El poble és bastit damunt la riba dreta de l'Arc, i la carretera de Napoleó, a la qual els automòbils restitueixen la seva vida interrompuda, domina des d'una bona alçada la ribera esquerra. Cal fer una marrada per descobrir-lo; i, llevat d'alguns alpinistes temptats per la Dent Parrachée o la Roche Chevière, ningú no hi baixa. Les seves casetes baixes, estretes i grises s'a-

Historieta ilustrada, original d'Ivori

XXVI

XXVII

XXVIII

XXIX

XXX

No trigà el Bon Bruixot a as-sabentar-se del succeït i anà corrents a veure el Rei Victòria, al qual va dir que no tan sols no havia evitat els esdeveniments adversos per als seus fills, sinó que els havia precipitat i que ni ell ni la seva dona no podrien esquivar-los. Ell restà aclaparat, i el ceptre li caigué de les mans...

Després el Bon Bruixot anà a veure la família del moliner, als quals va felicitar per la seva bona acció i els va dir que els vindrien grans beneficis, potser encara llunyans. Els va dir que ja els enviaria qui tindrà cura de l'educació del noi i que a l'ensems, els ajudaria a les feines del molí.

En Fidel, en veure al dia següent que el petit infantó no era al castell, anà a consultar el cas al seu bon amic el follet del bosc. Aquest no sabé el que havia succeït, però li donà l'adreça del Bon Bruixot, i li digué que hi anés de seguida, que ell ho sabia.

Estava estudiant el Bon Bruixot quan va rebre la visita d'en Fidel. Li va dir que precisament era ell a qui necessitava i li ordenà que sense dir res al Rei anés al molí a agombar el petit; que li posessin per nom Fructus Coeli i que el tingués al corrent de qualsevol contrarietat.

En Fidel anà cap a la ciutat i pogué traspasar la porta, gràcies al «sant i senya» que li havia donat el Bon Bruixot, perquè el guardià era un guerrer que no gastava pas bromes, i no deixava passar ningú. En Fidel va dirigir-se de dret cap al molí. — (Seguirà).

POSSIBILITATS ACTUALS DE LA INDÚSTRIA TEXTIL

Aquells qui tant blasmaven la indústria tèxtil de no ésser d'arrels naturals al país pel fet de no comptar amb la primera matèria, suposem que s'hauran convençut que sostenien un criteri erroni i que, a més a més, anaven contra els interessos generals de l'economia del país.

En els moments actuals cada país es veu obligat a defensar els seus propis mitjans de treball perquè tal com s'han posat les coses d'ençà de la crisi econòmica, no hi ha gaires possibilitats de trobar sortida a les produccions abundoses dels països, tant si són industrials com miners o agrícoles. Precisa-

ca econòmica de la Gran Bretanya ha tingut serioses repercussions a Espanya, principalment per als productes agrícoles d'exportació. I ens sembla que avui els nuclis productors agrícoles ja no dubten que la base essencial de llur negoci radica a desenvolupar tant com es pugui el mercat interior.

La capacitat de consum d'Espanya varia segons el resultat de les collites. Si aquestes són bones o almenys regulars, els agricultors tenen unes possibilitats d'adquisició de productes industrials que, encara que reduïdes, donen marge perquè la indústria pugui treballar a ritme acceptable. Però al mateix

cat interior, els fabricants de la indústria cotonera feren esforços per a exportar una major part de llurs manufactures. Diem que feren esforços perquè l'exportació de manufactures en els nostres temps no s'acostuma a fer, tant a Espanya com als altres països, perquè ofereixi millors perspectives de benefici, sinó tot el contrari. Per això al mercat internacional la lluita per a la venda és molt més aferrissada.

De totes maneres, gràcies al concurs del Comitè Industrial Cotoner, a partir de 1929 les exportacions de teixits de cotó de totes classes prengueren una major volada. Disortadament a finals d'aquell mateix any esclatà la crisi econòmica mundial que a poc a poc anà tancant els mercats d'exportació. I no pas exclusivament a les manufactures del nostre país, sinó a les dels principals països industrials del món.

La depreciació de les monedes, l'escassetat de divises i el dèficit de les finances de molts Estats motivaren restriccions a la importació, sigui per mitjà d'elevacions dels drets aranzels, de prohibicions, de contingents, de bloqueig, de crèdits, etc. Quina és avui la situació mundial de la indústria cotonera?

Les reunions periòdiques que celebra el comitè director de la Federació Internacional Cotonera constitueixen una mena de baròmetre. El comitè va reunir-se la setmana passada a Londres i en ella es va tractar de la competència japonesa i dels esforços que es fan en diversos països per tal que els fabricants arribin a acords que posin rei-ne o almenys atenuïn la situació desfavorable de la majoria de les indústries cotoneres d'Europa.

Pel que es refereix a la competència japonesa, el representant del Japó defensà la posició del seu país invocant els principis del lliure canvi tradicional. Sostingué que l'especialització del treball entre les nacions era conforme a la prosperitat econòmica del món i que, si hom considera el problema japonès, no tan sols sota l'aspecte de la indústria cotonera, sinó des del punt de mira general, l'expansió de l'exportació japonesa no és inconciliable amb els interessos d'Europa, per tal com també el Japó ha augmentat sensiblement les seves compres de productes europeus.

Es clar que aquests raonaments, que en temps de Cobden haurien fet un gran efecte, no varen convèncer els representants de les indústries cotoneres europees, els quals feren remarcar a llurs col·legues japonesos que la invasió de productes japonesos als mercats exteriors plantejava una qüestió de vida o mort per als industrials europeus i que la desaparició eventual de llurs empreses no serviria pas l'equilibri econòmic del món, perquè també aquestes indústries representen un important poder de consum.

Pel que es refereix a la situació general de les indústries cotoneres a tot el món, els reunits consideraren que la majoria de les d'Europa es trobaven en una situació ben desfavorable, llevat de l'alemanya, la qual compta amb un mercat interior molt animat. De manera general, la proporció d'activitat de les diverses indústries oscil·la del 60 al 80 per 100 amb relació a la normal. Sembla que, principalment a Anglaterra, la situació és actualment pitjor encara del que era abans de la desvalorització de la lluita.

Davant d'aquesta situació el comitè ha dedicat especial atenció als esforços que es fan en el que

es refereix als acords industrials, uns ja en vigor i altres en perspectiva en diversos països europeus. Foren llegits informes sobre les ofertes de venda creades a Bèlgica, els acords sobre preus a Alemanya, Anglaterra i els acords encaminats a la reglamentació de la producció a Itàlia, Txecoslovàquia, Àustria i Polònia.

Fa pocs dies el ministre de Comerç de la Gran Bretanya anuncià a la Cambra dels Comuns que el govern havia acordat fixar contingents d'importació a les colònies i protectorats per tal de contrarestar la competència japonesa. Aquests contingents es basen en la promèdia d'importació durant els anys 1927-31, que fou de 105 milions de iardes quadrades. En canvi en 1932 arribà a 230 milions.

A Espanya no pot dir-se que hi hagi invasió de teixits japonesos. En canvi, és molt forta al Marroc, a Canàries i a Fernando Póo, territoris en els quals no regeixen els aranzels. Per moments els nostres fabricants es veuen treïts d'aquells mercats que no són pas menyspreables.

Heus ací, segons l'estadística oficial, l'exportació de teixits en els deu darrers anys pel port de Barcelona (en quilos):

Anys	Canàries	Fernando Póo	Marroc
1924	527.072	18.677	456.991
1925	678.915	32.451	614.173
1926	226.957	28.907	510.316
1927	532.700	37.587	472.920
1928	723.650	24.826	505.397
1929	802.251	153.734	619.138
1930	1.089.985	115.118	540.719
1931	1.102.993	121.554	588.130
1932	853.506	129.408	754.745
1933	191.009	93.594	336.181

Com pot veure's, al Marroc i a Canàries, sobretot a aquest territori, l'exportació ha baixat en més de 1.000 tones de teixits.

Ja fa temps que les entitats representatives demanen al Govern que prengui mesures per assegurar aquells mercats. No són els fabricants espanyols els únics que ho demanen, sinó també els anglesos i els francesos, amb els quals els nostres competeixen. La lentitud en la resolució de les qüestions econòmiques causa perjudicis enormes. El ministre de Treball s'ha adonat de la urgència del problema i ha demanat als seus col·legues d'Indústria i Comerç i d'Estat que l'enduguin ràpidament. Cal confiar que s'implantaran contingents, com ha fet Anglaterra.

Considerada globalment l'exportació de teixits pel port de Barcelona veurem com, degut a les grans dificultats d'exportar, s'ha perdut en un any i mig gairebé tot el que s'havia guanyat en quatre. Heus ací un quadre que ho posa de relleu:

Teixits de cotó exportats pel port de Barcelona	Anys	Tones
1924	2.904	
1925	3.530	
1926	2.166	
1927	2.262	
1928	2.929	
1929	4.548	
1930	5.704	
1931	4.936	
1932	4.563	
1933	3.289	

No podem acceptar que la baixa de 2.400 tones registrades en tres anys no pogués ésser evitada, si no totalment, en part. En primer lloc ja hem vist que bona part de la baixa prové de Canàries i Marroc. ¿I qui pot sostenir que no pugui contrarestar-se allí la competència japonesa?

Hi ha el cas dels països europeus, en els quals també exporta la indústria cotonera, encara que molts ho ignoren. Les variacions de l'exportació entre 1930 i 1933 en els principals països són els següents (en quilos):

Països	1930	1933
Alemanya	27.268	59.136
França	364.739	113.416
Holanda	52.503	68.178
Anglaterra	26.699	9.468
Itàlia	201.937	466.453
Portugal	84.964	56.320

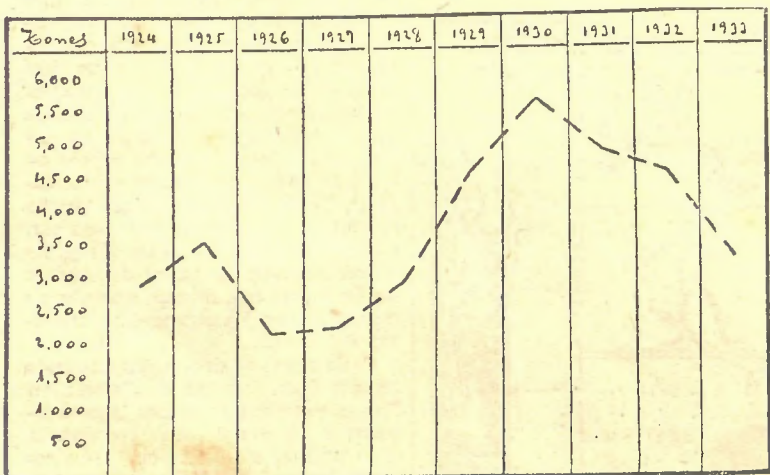
No pot dir-se que sigui un desastre, llevat del cas de França. Però ja sabem pel qual criteri restringim té el país veí, recolzant-se principalment en què la balança és favorable a Espanya.

El que succeeix amb alguns països d'Amèrica és una conseqüència de la manca d'orientació i de decisió dels governants. Es clar que no cal fer-se il·lusions respecte de les exportacions en una colla d'aquelles Repúbliques, perquè el principal obstacle consisteix a no poder cobrar, almenys en condicions normals. Però en els casos de l'Uruguai i l'Argentina és imperdonable la passivitat que s'observa a negociar nous convenis comercials. I en aquells dos països els perjudicis d'aquesta indecisió són ben considerables, perquè a l'Argentina en 1930 hi foren exportades 1.900 tones de teixits, mentre que en 1933 sols foren 1.311. Quant a l'Uruguai, les xifres en els dos anys són 303 i 113 tones, respectivament.

També hem d'esmentar el cas de Turquia. L'any passat es féu un conveni comercial a base de reciprocitat, perquè es donava el cas que, venien moltes mercaderies d'allí (especialment ous) i no n'hi anava gairebé cap. Doncs en virtut del nou conveni sols de teixits en 1933 s'exportaren 129.289 quilos. Però va caducar el conveni i s'ha perdut tant de temps a negociar-ne un altre que segurament es perdrà aquell mercat.

No és sols contra els obstacles d'ordre interior amb els quals topa la indústria cotonera, sinó també contra d'altres d'ordre exterior, motivats per la manca d'una política econòmica decidida i d'una burocràcia eficient. Es dirà que la inestabilitat dels governs impedeix una major celeritat. Però en tot cas aquest és un vici espanyol, perquè en política exterior generalment l'orientació canvia molt poc. La prova la tenim amb França en què, enmig de les convulsions per les quals ha passat, en pocs mesos ha concertat dotzenes de convenis comercials i molts d'ells molt més difícils que els d'ací, perquè calia resoldre la qüestió dels contingents. Mentre els organismes directors de l'Estat no donin el rendiment que exigeix l'economia del país, aquesta sempre es trobarà en situació d'inferioritat per desplegar-se.

Jaume CARRERA

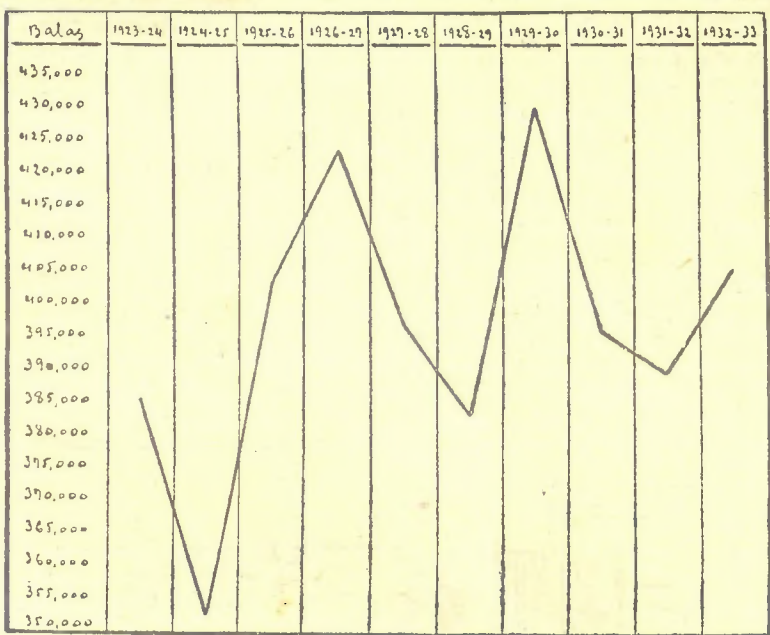
Exportació de teixits de cotó pel port de Barcelona

ment el fet que també les produccions agrícoles topin amb dificultats per exportar ha tingut més força que tutes les raons esgrimides pels qui creuen que la base de la prosperitat d'Espanya consisteix a mantenir l'equilibri entre les seves diverses produccions, és a dir, a ésser un país d'economia mixta.

L'abandó del lliure canvi per part de la Gran Bretanya ha fet obrir els ulls a la realitat a molts que es deixaven guiar per prejudicis i fantasies. Els anglesos han comprès que havia acabat llur supremacia industrial al món, per aconseguir la qual sacrificaren l'agricultura. Es clar que això no vol dir que hi

temps que la capacitat d'adquisició de les regions agrícoles és la base de sustentació de la indústria, també l'activitat d'aquesta és un factor essencial per a la col·locació dels productes agrícoles, perquè els centres de producció industrial, per gaudir d'un nivell de vida més elevat, tenen una capacitat de consum molt major que les regions agrícoles.

Ultra el factor de les collites, el consum de productes depèn a Espanya, com a tot arreu, de la situació política i social. Si aquesta és normal els negocis marxen relativament bé, mentre que si és convulsionada no hi ha confiança,

Cotó arribat pel port de Barcelona durant les campanyes que s'esmenten

perdessin amb aquest sacrifici, perquè si així hagués estat s'haurien acreditat de dolents economistes, ells que tenen fama d'ésser homes pràctics. Però en els nostres dies sí que hi perdrien i per això han hagut de renunciar, ben a contracor, a les teories que ells formularen i que tant treballaren per fer admetre arreu del món.

Des de fa dos anys el govern anglès realitza una actuació tenaç i assenyada per tal d'arribar a un equilibri entre les forces productores del país. La indústria i l'agricultura han estat protegides contra la competència estrangera, a fi que poguessin comptar amb el mercat interior per a llur manteniment o expansió. Aquest canvi de políti-

el capital es retreu i les activitats llanguixen.

Fa alguns anys que Espanya travessa una situació política i social molt agitada, les conseqüències funestes de la qual per a l'economia no cal ponderar. Pot afirmar-se que si el règim polític i la qüestió social haguessin estat normals, les conseqüències de la crisi econòmica mundial haurien estat lleugeres, precisament per ésser Espanya un país d'economia mixta bon xic equilibrada.

Per tal com fallen en bona part, degut a aquest anormalitat, les possibilitats de consum del mer-